

LBRIS

We know
books

Ovidiu Pecican

IMBERIA

roman

EDITURA PENTRU ARTĂ ȘI LITERATURĂ
București, 2025

Prin mai 1989, într-o dimineată puțin friguroasă, totuși înțesată de lumină, m-am trezit odihnit în sunetul lui *Nights in white satin* a formației *Moody Blues*. Cu aproximativ douăzeci de ani în urmă, fusese, preț de un sezon, șlagăr – cam pe vremea invaziei rusești în Cehoslovacia... Și, ca prin miracol, ochii mi s-au umplut de lacrimi. Așa, fără motiv, întocmai ca la arierății mintal...

Am rămas nemișcat o vreme, urmărind linia ezitantă trasată pe tavan de un meșter zugrav necunoscut mie, în vreme ce flautul continua să deșire firul sonor după un tipar purtând marca inconfundabilă a deceniului șapte. Apoi, fără legătură, l-am revăzut pe Dinu meșterind fanatic deasupra lebedei de lemn ce urma să devină o chitară electrică, în tâmplăria din curtea unde locuiam. Era în munca fratelui meu un fanatism încurajator, iar spinarea lui cocârjată deasupra bobinelor de carton și sârmă dădea copilului dolofan atent la toate sentimentul că lucrurile în care credea sunt suficient de importante pentru a merita să râvnești la ele. Avea pe atunci mai puțin de optsprezece

ani, își cumpăraseră prima pereche de blugi din viață și, o vreme, în cartierul nostru nici n-a apărut alta. Răspândise printre cei de vârsta lui diferite legende: jeans-ii trebuie spălați cu căramidă, direct pe picior, intrând cu ei în Mureș și lăsându-i să se usuce pe tine; o formație rock trebuie să aibă în componență trei chitare electrice și tobe, altminteri „nu sună”; câte și mai câte... La repetițiile băieților mă urcam pe stațiile de amplificare confecționate de ei în după-amiezi și seri de eforturi susținute și, la un semn, trebuia să mă dezlănțui într-un țipăt prelung, marcând astfel, până la ieșirea propriu-zisă în arenă, entuziasmul nestăvilat al publicului.

Dar Dinu se căsătorise în Vest, schimbându-și și numele, iar atunci, prin mai 1989, la nici două luni după plecarea lui, nu aveam certitudinea că-l voi mai revedea. Granițele erau mai păzite ca oricând de soldați înspăimântați și feroce, Europa se întrezărea pe după ochiurile unei rețele de sârmă, iar rezervele mele de speranță se evaporau într-un ritm amețitor.

Nu ne vedeam nici înainte foarte des: iarna la Sinaia sau în Poiană, vara la Neptun ori Mamaia – rămâneau doar scurtele interludii dintre două sezoane turistice când, cu puțin noroc, naveta mea insipidă se potrivea cu repaosul său dintre două reprize video. Acum însă era altceva. Ascultându-i pe *Moody Blues* cu mintea straniu de limpede pentru somnorosul notoriu care eram, îmi dădeam seama că plecarea lui marca, iremediabil, destrămarea familiei noastre. Vedeam, cu o plasticitate înspăimântătoare, cum

trupul meu ca un gisant încremenit, deși viu, se desprinde greu, infinit, din lepedea de marmură – totuși caldă – a vieții de până atunci, unde fusesem mereu, confortabil (până și în clipele de restriște), mezinul familiei, fratele mai mic, bagatela ghidușă și excentrică a celorlalți. Deodată, începeam să plutesc într-o realitate mișcătoare, fără repere, care mă solicita într-o diversitate de roluri.

În 1978, apartamentul cumpărat de părinți într-unul dintre blocurile șic ale epocii era pe terminate. Tot ce putuseră ei agonisi într-o viață fusese investit acolo, în cele trei camere cu scară interioară, cum se vedea până atunci doar prin filmele americane. Curând ne-am mutat pentru totdeauna din maghernița înghesuită unde crescusem. N-aș fi crezut niciodată că-mi va lipsi atât. Căldura cărămizilor ei de pământ și insalubritatea veceului din curte, înțesat de trandafiri agățători, geamurile joase și scorojite ori ușile camerelor-vagon – niciodată prea bine închise –, mirosul umed al lemnului pocnind în canadiana încinsă, pereții, curtea, mobilierul desfundat înmagazinat întreaga mea copilărie și adolescență. Mi se întâmpla încă să le mai visez, așa cum visează nevroticii *yantre* și *mandale* ori așa cum apar în visele copiilor prăjiturile colorate din vitrine.

Pe urmă a venit facultatea cu provizoratul ei exuberant. N-am avut prea multă vreme să aleg, familia erau cei trei sute de lei bani de buzunar și telefoanele seara, de la aparate blocate câteodată în chip nesperat. Am revenit cu greu în orașul nostru plastograf de *Mitteleuropa*, unde nu se întâmpla niciodată nimic. Că era așa o dovedea bilanțul

ultimilor zece ani: deturnarea unui avion utilitar până pe câmpia de la granița maghiară a Austriei, moartea prin electrocutare a unui nenorocit bătut de miliția gării și cățărât, în disperarea lui, pe un stâlp de înaltă tensiune, ascensiunea unui biet cetățean pe turnul primăriei – iată ansamblul marilor evenimente dintr-un deceniu. La acestea ai fi putut adăuga disparițiile: ale lucrurilor din vitrine, ale oamenilor din peisaj.

Dar unde să pleci și, mai ales, cum să trăiești reconciliat cu tine însuși în altă parte decât acasă? Îmi lipsea curajul necesar pentru a încerca altceva decât făceam. Nu curajul înfăptuirii; temeritatea trecerii cu buretele peste sentimente, amintiri și speranțele de tinerețe. Habar nu aveam că, de fapt, „acasă” înseamnă cu totul altceva decât patru pereți, caldarâmul unei străzi, chipuri familiare. „Acasă” se refugiase în visele mele chinuite, conservând mirosurile bucătăriei noastre de vară, ale păretarelor cusute de mama după modele cumpărate din piață.

Cu doi ani înainte plecase sora mea. Presimțeam că nu se va întoarce prea curând după modul în care îmbrățișase cărțile mele la ultima ei vizită. Nu reușeam să mi-o imaginez prea bine pe ea, latină cu sânge clocotitor, în capitala landului Baden-Württemberg. Mai curând m-aș fi descurcat eu, cititor entuziast cum eram al lui Wilhelm Hauff, căutând urmele vârstei romantice a acestui oraș. Pentru a lupta eficient cu singurătatea, ai nevoie de un armament cizelat ani în șir: de un sistem de oglinzi părelnice, conectate prin sute de deviații la toate canalele imaginației.

Singurele oponente autentice la realitate sunt ipostazele irealității, universurile artificiale. Toateucid până la urmă, însă nu în același fel. Beției și drogului – către care îmi lipseau atât chemarea, cât și posibilitățile – le preferam lectura. Căram peste tot după mine (o fac și astăzi) genți în adâncul cărora alăturam volume incompatibile, dozate cu rafinament conform barometrului meu interior. Mă ascundeam în cuprinsul lor cu orice preț și la orice răgaz cucerit, cu sfortări uriașe, ambiției cazone de zi cu zi.

Mai înzestrat fizic și mai puțin lucid, m-aș fi dedat unei istoviri sexuale continue, autentic Vatsiayana al clipei și locului. Destinul potrivise însă, în ce mă privește, altfel lucrurile. Zac în miezul inimii unui iepure alb cu bot roz fremătător, ascuns în pieptul unui ogar neastâmpărat și mereu la pândă, strecurat ca dintr-o greșeală inexplicabilă în cutia toracică a unei gorile camuflate inelegant de un trup uman. Iar tot ceea ce există, pietre, copaci, fabrici și oceane, stele, galaxii, infinitatea lumilor curbate asupra lor înșile, încapă în mintea copilului chircit care sunt. Cum aș putea, cu asemenea date, să mă predau uitării? Știu de la început aproape tot ceea ce urmează, iar în momentul când evenimentele încep să alunece pe toboganul iremediabilului, părăsind posibilul pentru aparența solidității, un gust dulceag de castană răscoptă îmi împânzește gura. În fiecare elan al meu zace câte o modestă paralizie și, chiar acum când recapitulez toate acestea, dintr-un colț de zare îmi face cu ochiul o cuviincioasă lehamite. Ce rămâne, atunci, cu adevărat important? Poate singur exercițiul

sincerității – ca o mărturie față de tine însuși că nu ai încetat nicio clipă să *fii prezent*, că, deși fugind la nesfârșit, continui să-ți urmezi calea. Dar să nu ne amăgim! Pe cine să intereseze calea ta? Nici măcar tu nu ești apt întotdeauna de a o urmări (E destul că o urmezi!). Și atunci îți spui, ca Hemingway și ca atâția alți anonimi care gândesc cu cuvintele lui Hemingway, că niciun om nu e un ostrov... Ceea ce este un adevăr și o minciună, ca și toate celelalte.

Tentația sexului e incredibil de ușor de înlăturat. E destul să-ți abandonezi carcasa în brațele unui mecanism străin. Du-ți între timp sufletul la tropice și, nu peste mult, când totul s-a sfârșit, iar membrele disparate te răstignesc pe orizontala albă a patului, lângă carnea amestecată de somn a femeii, te vei trezi, dimpotrivă, la pol: înmărmurit de suflul hibernal al tristeții. La treizeci de ani, începusem deja să învăț să suport repetiția nesfârșită a naturii. Trebuia, probabil, să mă resemnez la gândul că fetele din biografia mea fuseseră, erau și aveau să fie din zodia Berbecului, pururi introspective și nu lipsite de o anume neobosită tentație a persuasiunii, dornice să mă convingă că în viața lor eram, cu adevărat, cineva. Mai greu de îndurat erau trăirile lor foarte asemănătoare, scenografia iubirii cu recuzita ei cvasiidentice, bună în orice situație, posibil de îmblânzit după rețetar. E greu să întreții intensitatea de trăire într-un atât de lung război al nervilor.

Alții pot și așa. Mie îmi rămâneau, până la urmă, numai cărțile. Poate că ele deveneau până și „acasă”-ul meu, ultimul refugiu al centrului afectiv-spiritual. Casa mea trebuia

să fie România. Dar cineva mă alunga obstinat din ea. Din Europa. Din lume. La drept vorbind, pe vremea aceea, Europa – cu risipa ei de viață și înverșunarea confruntărilor de tot felul – nici nu exista pentru mine decât sub forma teledjurnalelor televiziunilor vecine. Ca și alți cetățeni, în acei ultimi ani ai domniei lăbărțate a lui Ceauschitz, mersesem mai departe decât televiziunea română, care, de bine, de rău, se mulțumea să repete: strugurii sunt acri, strugurii sunt acri! În ceea ce mă privește, mă îndoiam chiar că strugurii există. Polonia, Gorbaciov, Ieșân, Pozsgay, Honecker – nume golite de sens, exotism lingvistic. Ce sunt aceste conserve, la ce folosesc? Vreun comis-voiajor pus pe îmbogățire ne ia ochii cu mărfuri miraculoase și imposibile, îmi spuneam. Mie iluziile de tipul ăsta nu-mi plăceau. Nu mănânc compoturi acre și murături dulci. Iluziile îmi sunt insuportabile. Dacă într-adevăr Europa există – deși astăzi istoricii descoperă că ea a fost inventată recent, aproximativ ieri pe la amiază –, atunci să facă bine să dobândească aerul realității. Axioma trebuie totuși demonstrată.

Alungat din propria țară. Exilat în ea ca într-un abator plin până la refuz cu cadavre de reni, sub crivăț. În peisajul pustii, unde spinările ondulate de vremuri coboară în suburbiile industriale, sudând cu mâinile goale, în propriul sânge, zeci de mii de complicate fiare ruginite. Alungat din locul locuit de carnea mea, de oasele mele, de visele și amintirile adăpostite de mine și dincolo de mine, gonit din imaginile de străzi și clădiri printre care am

crescut și m-am format, din geografia complicată a orașului suprapusă peste ecartamentul vegetal al câmpiei de vest... Părăsind escortat mirosurile baroce ale zilelor de vară, pivnițelor de vinuri, subsolurilor igrasioase și acoperișurilor încinse de soare. Expulzat în ruina aceluiași peisaj, altul decât odinioară, măcinat de indiferență. Condamnat la refugiu în propriul corp, printre galeriile sale sofisticate, constrâns să reconstruiesc totul în mine, numai și numai în mine, cu investiții de sânge și neuroni, de energii nevăzute din depozitul predestinat șirului lung de urmași ce s-ar fi putut desprinde din mine, unul după altul. Pedepsit să le sacrific tezaurul de forțe nevăzute, agonisite de-a lungul zecilor de generații, pe care trebuia să le port mai departe, spre ceilalți, sporindu-le încă puțin, numai pentru a rezista; pentru a nu întrerupe definitiv lanțul; doar pentru următorul.

Unde mi-e familia? Părinții măcinați de rafalele unui timp necruțător, zâmbind reținut în fața avalanșei de gheață prăvălite peste noi. Frații mei dispăruți într-o altă lume, inaccesibilă, rămași protagoniștii unor albume cu poze și ai peliculelor imagine din cămărilor amintirii...

Familia mea pătrunde tot mai mult în mine, în cazemata mea ambulantă și inexpugnabilă, cu orice preț inexpugnabilă. Țara mea se întinde și ea până la orizontul de sub pleoapă, de sub cearcăn, de sub tâmpla aburită de revoltă.

Trupul meu a devenit o atlantidă care așteaptă momentul prielnic pentru ieșirea de sub ape. Și în jur sunt alte milioane de asemenea insule plutind în derivă, pândind

răsăritul. În fiecare zi îmi trimit fenicienii și vikingii în expediții disperate. Aștept africici, americani, australii, cutremure și potopuri eliberatoare. Încă nu îndrăznesc să-l asmut pe Cristofor Columb împotriva mării, expediția pare fără sfârșit și deocamdată nu am atins vremurile cele mai fără de speranță. Cum ar fi să se înece înainte de șansa primei descoperiri eliberatoare?...